

Krimmi-eestlane Rita: "Tunnen end kui oma kodus"

Kristiina Viiron

Mis võiks olla ühist kahel naisel – Raina Reiljanil ja Rita Kadilkinal? Õige vastus – Krimm, Krasnodarka küla. Aga kui nooruke Raina on elanud seal ja lastele eesti keelt õpetanud ühe aasta, siis Ritale on Krimm olnud sünnikohaks ja koduks terve elu – 64 aastat. Rita kodu oli ligi aasta otsa koduks ka Rainale.

Nüüd on mõlemad Eestimaal – Raina tagasi, et jääda, Rita aga... "Ei usu, et ma enam tulen," ohkab Rita, kes on Eestimaal kolmandat korda. "Süda on rahul, et ema sünnimaal olen ära käinud," kinnitab ta, kuigi Järvamaale, Amblasse, kust tema ema pere pärit on, pole Rita ühelgi oma külaskäigul jõudnud. Igale poole mujale aga see-eest küllaga, sest sõpru ja tuttavaid Rital jagub: küll Rakveres, Võrumaal (seal on Raina kodu), Lohusuus, Harju- ja ka Raplamaal. Eile olidki mõlemad naised külas Inglise talunikul Aare Hindremäel.

"Koduigatsust pole," ütleb Rita, et ta üldse ei mõtlegi sellele, mida Krasnodarkas

Ritat ja Rainat seob Krimm – Ritale on Krimm olnud elupõline kodu, Rainale oli Krimm koduks ühe aasta – nii kaua, kui kestis seal tema õpetajatöö.

PEETER MÜRGI foto

lad majad, kehvad kodud... Raina ütleb, et on isegi maal

salt, et nad näeks Eestit," mõtiskleb ta. "Kunagi oli

suhteliselt jõukas. Kui visidele ikka ninaesist jaguks,

mad joota..." jutustab Rita. "Korjame vihmavett. Kõik

jadega, sest kevadel ootamatult maha sadanud lumi ja

gi oma külaskäigul jõudnud. Igale poole mujale aga see-eest küllaga, sest sõpru ja tüttavaid Rital jagub: küll Rakveres, Võrumaal (seal on Raina kodu), Lohusuus, Harju- ja ka Raplamaal. Eile olidki mõlemad naised külas Inglise talunikul Aare Hindremäel.

“Koduigatsust pole,” ütleb Rita, et ta üldse ei mõtlegi sellele, mida Krasnodarkas tema lehmad teevad või kuidas seal on.

Eks kodutunde tekkimisele on kaasa aidanud Eestimaa eestlaste külalislahkus, igal pool, kus Rita käinud, on teda soojalt vastu võetud. “Läksin Lohusuusse, olin hirmu täis, aga mind võeti vastu, nagu oleks me tuttavad olnud,” räägib Rita, kuidas ta kõhedusega sõitis Lohusuusse, külasse Peipsi kaldal, kuhu sügisel tuleb kaheks kuuks õppima kaheksa Krasnodarka koolilast. Aga enne jõuab Lohusuu rahvas Krasnodarkasse – lapsi tooma ja pidu pidama, sest üks korralik eesti rahvapidu on plaanis seal ära pidada küll.

Ja uus eesti keele õpetaja – Helle Aunap, on külasse tulemas.

Oma õpetaja-aastat hindab Raina heaks kogemuseks. “Mitte ainult töö, vaid elu mõttes ka, midagi uut ja teistmoodi,” räägib ta. “Lapsed ütlesid, et hakavad igatsema,” lisab Raina pisut nukralt, plaanides õpetaja-ametit Tartus kindlasti jätkata. Kui võimalik, siis vene koolis.

Krasnodarka küla elu-olu Rainat ära ei ehmatanud, kuigi linnast tulnuile võib sealne pilt ehmatav olla. Savine külatee, lehmad, mada-

Ritat ja Rainat seob Krimm – Ritale on Krimm olnud elupõline kodu, Rainale oli Krimm koduks ühe aasta – nii kaua, kui kestis seal tema õpetajatöö.

PEETER MÜRGI foto

lad majad, kehvad kodud... Raina ütleb, et on isegi maal talus kasvanud ja Krasnodarkagi elu on nagu maa-elu ikka.

Imestab hoopis Rita. Eesti üle. Et inimesed elavad teistmoodi, rikkus Lohusuul... “Meie lapsed satuvad kui taevasse,” naerab Rita, kuid Rainat muudab rikkuse-tema murelikuks. “Kõige olulisem pole ju rikkus... liht-

salt, et nad näeks Eestit,” mõtiskleb ta. “Kunagi oli Krimm eestlastele töötatud maa, nüüd on vastupidi.”

Ehk rohkemgi kui Eestis, sõltub Krasnodarka elu ilmast. Sest aed on see, mis suures osas pere toidulaua kindlustab. Ja loomad, aga lehm tähendab Krasnodarkas juba jõukust. Sealses mõttes on Ritagi oma majapidamise ja mõne lehmaga

suhteliselt jõukas. Kui visidele ikka ninaesist jaguks, sest vett, seda pole stepikülal iialgi liiast. On igapäevane, et küla veevärk läheb rikki ja siis istub rahvas üsna kuival. “Enne äratulekut olime seitse päeva ilma veeta,” meenutavad Rita ja Raina. Pump oli katki ja nii said vett tilk tilga haaval vaid all-küla elanikud. “Veepuudus teeb nii närviliseks. Kel on loo-

mad joota...” jutustab Rita. “Korjame vihmavett. Kõik nõud, pudelid ja purgid pane-me täis, pole nii palju riistugi.” Lohusuu potilaadal imetles Rita suurt viiesajaliitrist nõu – vaat selline ku-luks kodus marjaks ära. “Vesi – see on elu,” tähendab põline stepiküla elanik Rita.

Kehv on Krasnodarkas sel aastal ka marjade ja puuvil-

jadega, sest kevadel ootama-tult maha sadanud lumi ja tavatu külm tegi oma töö. “Viinamarju ikka on,” teab Rita.

Heinategu on Krimmis juba lõppenud ning viljavõtmine algamas. Selleks ajaks jõuab Rita tagasi ja jääb Lohusuu rahvast Krasnodarkasse ootama. Vaevalt kuu ongi jäänud ju.

Eestlased rändasid Krimmi 19. sajandil. Kodusteks tõuketeguriteks, miks eestlased ära läksid, oli meie talurahva vilets majanduslik seis, külade ülerahvastatus ja halb suhe mõisnikega. Kuna maa oli seal odav, otsustasid paljud talumehed Juhan Leinbergi ehk prohvet Maltsveti õhutusel Krimmi minna. Vahepassi uude kubermangu astumiseks võttis 2751 Eestimaa kubermangu talupoega Harju-, Järva- ja Virumaalt.

Ja mindigi – lapsed, naised, toit, põllu- ja majapidamistarbed hobuvankril. 1921. aastal elas Krimmis 2367 eestlast, 1989. aastal 985 eestlast.

Allikas: Eesti keele instituudi teaduri Jüri Viikbergi ettekanne 2002. aasta konverentsil “140 aastat eestlust Krimmis”.

Väljapanek Krimmi Aleksandrovka kooli eesti keele klassist.

KAAREL ALUOJA foto